

Sygn. akt III AUa 929/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 listopada 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Krystyna Smaga (spr.)
Sędziowie:	SA Bogdan Świerk SA Krzysztof Szewczak
Protokolant: st. prot. sądowy Krzysztof Wiater	

po rozpoznaniu w dniu 8 listopada 2012 r. w Lublinie

sprawy J. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o ustalenie prawa do emerytury

na skutek apelacji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Zamościu

z dnia 10 lipca 2012 r. sygn. akt IV U 766/12

zmienia częściowo zaskarżony wyrok w ten sposób, że początkową datę prawa do emerytury wnioskodawcy J. G. ustala na dzień 22 marca 2012 roku.

III AUa 929/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 30 marca 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił J. G. przyznania prawa do emerytury, ponieważ wnioskodawca do dnia 1 stycznia 1999 r nie udowodnił 15 lat pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

W odwołaniu od decyzji wnioskodawca wniósł o jej zmianę po ponownej analizie i weryfikacji dokumentacji.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy w Zamościu wyrokiem z dnia 10 lipca 2012 r zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił wnioskodawcy J. G. prawo do emerytury począwszy od dnia 1 marca 2012 r.

Sąd Okręgowy ustalił, że 23 marca 2012 r wnioskodawca, urodzony (...), złożył wniosek o emeryturę, oświadczając, że nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego i nie pozostaje w stosunku pracy. Od 1 sierpnia 1970 r do 10 lutego 1973 r pracował w Powiatowym Zarządzie Dróg (...) w B., od 10 lutego 1973 r do 31 grudnia 1977 r w (...) Zakładach (...) w J., od 1 stycznia 1978 r do 12 września 1987 r, od 20 kwietnia 1988 r do 30 stycznia 1997 r i od 1 lutego 1997 r do 9 września 1997 r w (...) Zakładach (...) w S. Oddział w J., od 20 kwietnia 1988 r do 31 stycznia 1997 r w wymiarze 1/2 etatu. Od 12 września 1987 r wnioskodawca ma prawo do renty, aktualnie do 30 kwietnia 2013 r. W oparciu o dokumenty organ rentowy uznał, że J. G. udowodnił na dzień 1 stycznia 1999 r łącznie 27 lat 9 miesięcy i 22 dni ogólnego stażu pracy.

Kombinat (...) w K. Zakłady (...) w S. Oddział Produkcyjny w J., wystawił 10 sierpnia 1987 r świadectwo wykonywania prac w warunkach szkodliwych i uciążliwych dla zdrowia, potwierdzające że wnioskodawca jest zatrudniony w tym Zakładzie od 1 sierpnia 1970 r i w tym czasie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace mistrza wydobywania kamienia łamanego, wymienione w wykazie stanowiącym załącznik nr 1 do zarządzenie Nr 8 (...) z 5 października 1982 r w sprawie wykazu stanowisk pracy przy przetwórstwie azbestu i pracy nurków w niektórych zakładach pracy resortu budownictwa i przemysłu materiałów budowlanych, na których zatrudnieni pracownicy nabywają prawo do emerytury we wcześniejszym wieku (Dz. Urz. MBiPMB nr 2 poz. 3). Do wniosku o emeryturę wnioskodawca dołączył świadectwo wykonywania prac w warunkach szczególnych wystawione 14 stycznia 2003 r przez (...) Sp. z (...) w Z. Oddział w S., z którego wynika, że był zatrudniony w tym Zakładzie od 1 stycznia 1978 r do 12 września 1987 r, od 20 kwietnia 1988 r do 31 stycznia 1997 r i od 1 lutego 1997 r do 9 września 1997 r, przy czym od 20 kwietnia 1988 r w wymiarze 1/2 etatu i w tych okresach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace polegające na wydobywaniu, obróbce i przeróbce surowców skalnych na stanowisku zastępcy kierownika Oddziału -szygara wymienionym w wykazie A dziale XIV poz. 24 pkt. 1 stanowiącym załącznik do rozporządzenia Ministra Budownictwa i (...) z 1 sierpnia 1983 r w sprawie wykazu stanowisk pracy nadzorowanych przez Ministerstwo Budownictwa, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, uprawniające do wcześniejszego przejścia na emeryturę oraz do wzrostu emerytury lub renty (Dz. U. MB nr 3 poz. 6).

Sąd wskazał, że postępowanie wykazało, że 22 listopada 1971 r Okręgowy Urząd Górniczy w W. zatwierdził wnioskodawcę na stanowisko osoby niższego dozoru ruchu - mistrza wydobywania w kamieniołomach Państwowego Zarządu Dróg (...) w B.. Z dniem 1 sierpnia 1970 r został on zatrudniony w Powiatowym Zarządzie Dróg (...) w B. na trzymiesięczny okres próbny, a następnie na czas nieograniczony i powierzono mu obowiązki stażysty w kamieniołomie (...). Od 1 stycznia 1972 r powierzono mu obowiązki mistrza wydobywania w kamieniołomie (...) w H.. Z dniem 10 lutego 1973 r został przeniesiony do pracy w (...) Zakładach (...) w P. w Zakładzie w J., gdzie został zatrudniony na trzymiesięczny okres próbny, a następnie na czas nieokreślony na stanowisku mistrza produkcji. Od 1 stycznia 1979 r powierzono mu stanowisko mistrza - szygara strzałowego Oddziału J.. W Zakładzie tym pracował do 31 grudnia 1977 r, a następnie od 1 stycznia 1978 r do 12 września 1987 r, J. G. pracował w tym samym podległym wówczas (...) Zakładom (...), a następnie Kombinatowi (...) w K. Zakłady (...) w S. na stanowisku mistrza produkcji, mistrza Oddziału J., starszego mistrza - szygara strzałowego. Od 20 kwietnia 1988 r został zatrudniony w (...) Zakładach (...) w S. w wymiarze 1/2 etatu na stanowisku technika strzałowego, szygara strzałowego. Od 26 września 1988 r powierzano mu obowiązki Kierownika Oddziału w J. na czas choroby kierownika i jego urlopów wypoczynkowych (akta osobowe). Kamieniołomy (...), (...), (...) i (...) podlegały Powiatowemu Zarządowi Dróg (...) w B. i zajmowały się wydobywaniem surowców skalnych, w tym kamienia łamanego służącego do budowy dróg. W kamieniołomie w J., podległym w różnych okresach różnym podmiotom, wydobywano kamień piaskowy służący do wykonywania fundamentów. W kamieniołomach specyfika pracy była podobna, przy czym w kamieniołomie w J. pracowało przeciętnie 50-60 pracowników, w kamieniołomie (...) w H. około 20, a w okresie letnim 70 osób. Pozyskiwania surowców, w szczególności rozdrabniania, dokonywano przy pomocy materiałów wybuchowych. Były one umieszczane w wywiercanych w tym celu otworach. Nad bezpiecznym wydobywaniem czuwał mistrz wydobywania, i stanowisko to odpowiadało stanowisku szygara w górnictwie węglowym. Osoba na tym stanowisku musiała mieć minimum zasadnicze wykształcenie kierunkowe oraz uprawnienia wydane przez urząd górniczy. Mistrz wydobywania pracował bezpośrednio w wyrobisku. Po sprawdzeniu ilości pracowników pracujących danego dnia, mistrz, bezpośrednio w wyrobisku przydzielał zadania poszczególnym osobom, ustalał rozmieszczenie

otworów strzałowych dla wiertaczy, nadzorował roboty strzałowe, ramowanie ścian w celu zabezpieczenia, urabianie kamienia i załadunek. Do zadań mistrza wydobywania należało także nadzorowanie pracy spycharki, która służyła do udostępnienia złoża przez zdjęcie nadkładu. Mistrz wydobywania prowadził codziennie dzienniczek strzałowy, wpisywał ilość nawierconych każdego dnia otworów i ilość wystrzałów. Zapisy służyły kontroli, czy wszystkie ładunki zostały odpalone i czy nie pozostały niewybuchy. Mistrz kontrolował również codziennie skład materiałów wybuchowych. W każdym kamieniołomie mistrz wydobywania przez całą zmianę przemieszczał się między pracownikami na terenie kopalni, dozorując pracę pracowników. Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie wyjaśnień i zeznań wnioskodawcy, akt emerytalnych, akt osobowych z Powiatowego Zarządu Dróg (...) w B. i z kamieniołomu w J., dokumentów złożonych przez wnioskodawcę i zeznań świadków: M. G., H. K., J. K. i J. Ł..

Sąd zważył, że odwołanie jest zasadne. Sąd powołał art. 24 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r o emeryturach i rentach z FUS (tekst jedn. Dz. U. z 2009 r Nr 153, poz. 1227 ze zm.), zgodnie z którym ubezpieczonemu mężczyźnie urodzonemu po 31 grudnia 1948 r przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego wynoszącego dla mężczyzn co najmniej 65 lat. Sąd wskazał, że w myśl art. 184 i art. 46 ustawy, ubezpieczonym urodzonym po 31 grudnia 1948 r przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 65 lat dla mężczyzn oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27. Emerytura przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w OFE, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz rozwiązania stosunku pracy w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem. W świetle § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń w wysokości i na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Stosownie do § 3 i 4 rozporządzenia, możliwość przejścia na emeryturę przysługuje mężczyźnie, który osiągnął 60 lat życia i udowodnił 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 15 lat pracy w szczególnych warunkach. W wykazie A dziale I. „W górnictwie” pod poz. 3, zostały wymienione prace polegające na wydobywaniu, obróbce i przeróbce surowców skalnych oraz wydobywanie ropy naftowej, natomiast w dziale XIV. pod poz. 24 - prace związane z kontrolą międzyoperacyjną kontrolą jakości produkcji i usług oraz dozorem inżynieryjno-technicznym na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie. W załączniku do zarządzenia Nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z 1 sierpnia 1983 r w sprawie wykazu stanowisk pracy, podległych Ministrowi Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach (Dz. Urz. MB i PMB Nr 3, poz. 6), zmienionego zarządzeniem Nr 11 Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z 26 sierpnia 1988 r w sprawie wykazu stanowisk pracy w budownictwie, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze uprawniające do wzrostu emerytury (Dz. Urz. Nr 1, poz. 5) w wykazie A, dziale I pod poz. 3 dotyczącą prac związanych z wydobywaniem, obróbką i przeróbką surowców skalnych oraz wydobywaniem ropy naftowej i gazu wymienione są m.in. stanowiska: górnik - skalnika, ładowacza materiałów kamiennych, wiertacza otworów, wiertacza strzałowego, strzałowego, wydawcy materiałów wybuchowych, maszynisty ciężkiego sprzętu, robotnika w przemyśle materiałów budowlanych stale zatrudnionego na otwartej przestrzeni na wyrobiskach kamienia. W dziale XIV. pod poz. 24 wśród prac związanych z kontrolą międzyoperacyjną, kontrolą jakości oraz dozorem inżynieryjno - technicznym na wydziałach i oddziałach, których jako podstawowe wykonywane są wymienione prace wymienione w wykazie, w pkt 1 wymieniono stanowiska pracy, na których prace wykonywane są stale i bezpośrednio przy stanowiskach wymienionych w wykazie, w warunkach na których nie są zachowane higieniczne normy pracy.

Sąd wskazał, że bezsporne jest, że wnioskodawca ukończył 60 lat, udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 25 lat i nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego. Warunkiem uzyskania przez wnioskodawcę prawa do emerytury było zatem wykazanie zatrudnienia w szczególnych warunkach przez co najmniej 15 lat. Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie uznał wnioskodawcy jako pracy w warunkach szczególnych zatrudnienia

wskazanych w zaskarżonej decyzji, zarzucając że w świadectwie wykonywania pracy w warunkach szczególnych z dnia 14 stycznia 2003 r nie określono charakteru pracy stosownie do przepisów rozporządzenia, a ponadto, że nie ma możliwości by osoba zatrudniona na stanowisku zastępcy kierownika pracowała stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przy stanowiskach robotniczych wymienionych w wykazie.

Sąd stwierdził, że w czasie zatrudnienia na stanowisku w kamieniołomach podległych Powiatowemu Zarządowi Dróg (...) w B., co najmniej od 1 stycznia 1972 r do 9 lutego 1973 r, a następnie w czasie zatrudnienia na stanowiskach mistrza wydobywania (produkcji), sztygara strzałowego w kamieniołomie w J. od 10 lutego 1973 r do 12 września 1987 r, tj. do chwili uzyskania prawa do renty inwalidzkiej, po odliczeniu okresu pobierania zasiłku chorobowego (od 16 marca 1987 r do 11 września 1987 r) przez 15 lat 2 miesiące i 15 dni wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace polegające na bezpośrednim dozorze inżynieryjno-technicznym pracowników pracujących w warunkach szczególnych przy wydobywaniu, obróbce i przeróbce surowców skalnych. Postępowanie wykazało, że w okresach tych nie pełnił funkcji kierownika oddziału J., bowiem stanowisko to, jak wynika z akt osobowych, powierzono mu dopiero od 26 września 1988 r w niepełnym wymiarze czasu pracy, w czasie pobierania renty.

Z tych względów, w oparciu o powyższe ustalenia i powołane wyżej przepisy prawa Sąd, na mocy art. 477¹⁴ § 2 kpc orzekł jak w sentencji wyroku.

Apelację od tego wyroku wniósł Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B., zaskarżając wyrok w części dotyczącej daty powstania prawa do emerytury i zarzucając naruszenie prawa materialnego, tj. przepisów art. 100 ust. 1 i 184 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r Nr 153, poz. 1227 ze zm.) przez przyjęcie, że J. G. przysługuje prawo do emerytury od 1 marca 2012 r, tj. od miesiąca złożenia wniosku o to prawo, w sytuacji gdy w tym dniu ubezpieczony pozostawał w zatrudnieniu.

Wskazując na powyższe Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w części i przyznanie prawa do emerytury od 22 marca 2012 r.

W uzasadnieniu apelacji skarżący podniósł, że emerytura przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu na dochody budżetu państwa oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem (art. 184 ust. 2).

Stosownie zaś do treści art. 100 ust. 1 ustawy, prawo do świadczeń określonych w tej ustawie powstaje z dniem spełnienia się wszystkich warunków wymaganych do jego nabycia.

Jak wynika z powołanego przepisu rozwiązanie stosunku pracy jest warunkiem niezbędnym do nabycia prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych, a zatem prawo do emerytury zależy od rozwiązania stosunku pracy. Wbrew ustaleniom Sądu Okręgowego ubezpieczony nie spełnił 1 marca 2012 r wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa, ponieważ nie rozwiązał stosunku pracy. Warunek ten został spełniony dopiero w dniu 21 marca 2012 r, w którym to dniu stosunek pracy został rozwiązany.

Zgodnie z art. 129 ust. 1 ustawy świadczenia emerytalne wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek. Prawo do świadczenia ubezpieczony nabył od dnia 22 marca 2012 r.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych zasługuje na uwzględnienie.

J. G. ubiegał się o emeryturę, której przesłanki wymienione są w art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2009 r Nr 153, poz. 1227 ze zm.).

Przepis ten stanowi, że ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli: 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 (ust. 1). Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz rozwiązywania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem (ust. 2).

Rozwiązanie stosunku pracy jest jedną z przesłanek prawa do emerytury, dlatego prawo do świadczenia powstaje dopiero po spełnieniu również tego warunku.

Zgodnie bowiem z art. 100 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach, prawo do świadczeń określonych w ustawie powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa. Stosownie do art. 129 ust. 1 tej ustawy, świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu.

Przy wniosku o emeryturę wnioskodawca złożył do organu rentowego świadectwo pracy, wystawione 22 marca 2012 r przez (...)Sp. J. – S. G. i T. G. w K.. Wynika z niego, że ubezpieczony pracował w tym zakładzie pracy od 1 marca 1999 r do 21 marca 2012 r w niepełnym wymiarze czasu pracy jako referent księgowości.

Pozostałe przesłanki nabycia prawa do emerytury spełnione zostały przez wnioskodawcę wcześniej. Prawo do emerytury powstało zatem od 22 marca 2012 r, z dniem spełnienia ostatniego warunku, to jest rozwiązania stosunku pracy, i dopiero od tej daty świadczenie może być wypłacane.

Z powyższych względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 kpc uwzględnił w całości apelację Zakładu, zmienił zaskarżony wyrok częściowo, w zakresie daty, od której przysługuje wnioskodawcy prawo do emerytury, ustalając tę datę na dzień 22 marca 2012 r.